

- звіт про власний капітал;
- відомості про: дебіторську і кредиторську заборгованість; амортизоване майно і рух засобів фінансування довгострокових інвестицій і фінансових вкладень; витрати, що проведені підприємством;

- примітки до балансу, звіту про фінансові результати та інші;

На основі цих даних і за допомогою перерахованих вище методів фінансового аналізу можна:

- оцінити платіжоспроможність і фінансову стійкість підприємства;
- дати характеристику інтенсивності використання капіталу підприємства;
- оцінити інвестиційну активність підприємства.

Аналіз доцільно проводити у такій послідовності:

1. Складання таблиці основних фінансових і оперативних показників;

2. Аналіз даних показників порівняно з показниками попереднього періоду (або за більш короткий період – 5 або 10 років, в залежності від мети аналізу);

3. Визначення факторів, що змінюють рівень показників звітного року порівняно з попереднім рівнем;

Література

1. Бухгалтерський фінансовий облік / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця — Житомир:ПП Рута, 2000
2. Риполь-Сарагоси Ф.Б. Финансовый и управленческий анализ. — М.:1999
3. Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Практичний посібник — Дніпропетровськ, ООО "Баланс-Клуб", 2000

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БУДІВЕЛЬНИХ ФІРМ

Микитюк П.П

В умовах ринкових відносин, коли відбуваються значні зміни у формах власності, методах управління, фінансових відносинах, неминуче повинен видозмінюватися аналіз фінансового стану будівельних фірм. Змінюється і банківська система, в рамках якої тепер можливість надання підприємству кредиту однозначно обумовлюється тільки його фінансовою стійкістю та прибутковістю. При відсутності державного фінансування виникає необхідність використовувати кредити комерційних банків. Останні цікавить інформація щодо фінансового стану фірми і впевненість в її платоспроможності. Ці питання стоять в полі зору

4. Складання висновків про формулювання пропозицій (рекомендацій) за результатами аналізу.

Таким чином, аналіз фінансової звітності – це процес, за допомогою якого ми можемо оцінити минулий і поточний фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Однак при цьому головною метою є оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства відносно майбутніх умов існування.

Нова фінансова звітність є інформаційною базою фінансового аналізу. Фінансовий аналіз проводиться по-різному, в залежності від поставленого завдання. Він може бути застосований для виявлення проблем управління виробничо-комерційною діяльністю. Він може служити для оцінки діяльності керівництва підприємства. Він може бути використаний для вибору напрямків інвестування капіталу. І, нарешті, він може виступати в ролі інструменту прогнозування окремих показників і фінансової діяльності в цілому.

Застосування запропонованих методів і послідовності проведення фінансового аналізу дозволить підвищити якість проведення аналізу фінансового стану і ефективність управління капіталом підприємства.

замовників, акціонерів, податкових органів, потенційних інвесторів. Фінансова стабільність, ділова активність і рентабельність будівельної фірми стає питанням його виживання, оскільки банкрутство підприємства в умовах ринку є ймовірним результатом господарської діяльності поряд з іншими можливостями. У зв'язку з вказаними змінами в економічній реальності суттєво змінюється роль і завдання методики аналізу фінансового стану як самого підприємства, так і його різноманітних користувачів.

Для того, щоб визначити основні положення рекомендованої методики фінансового аналізу необхідно з'ясувати зміни в структурі і порядку

Микитюк Петро Петрович - ст. викладач, кандидат економічних наук Тернопільської академії народного господарства.

складання звітності, які нові проблеми виникають при проведенні аналізу фінансового стану в умовах переходу до ринкової економіки. В період адміністративно-командної системи вирішальну роль в процесі аналізу фінансового стану відіграло порівняння різних статей балансу з їх нормативними величинами, вивчення причин впливу цих відхилень на стійкість фінансового стану фірми. Однією з важливих особливостей звітності є відсутність планових показників і нормативів, оскільки фінансове планування втратило ознаку централізації. Фінансове планування служить перш за все для вироблення гнучкої стратегії і тактики господарської діяльності фірми, яка прагне зміцнити своє становище в ринковій конкурентній боротьбі. Бухгалтерський баланс, звіти про фінансові результати, рух грошових коштів та про власний капітал дозволяють зовнішнім користувачам об'єктивно оцінити фінансовий стан будівельної фірми, його ділову активність і рентабельність, не використовуючи інформацію, яка є комерційною таємницею.

Використання нормативів в фінансовій діяльності фірми стає особистою справою, тому інформація про нормативи стає комерційною таємницею. Аналіз відхилень від планових нормативів є складовою частиною внутрішнього аналізу фінансового стану, який проводять фінансисти фірми на основі первинних документів, облікових регістрів бухгалтерського звіту, даних оперативного обліку. Фінансовий аналіз, який проводиться на основі бухгалтерської звітності, набирає характеру зовнішнього аналізу.

Будь-якому підприємству не байдуже, за якими показниками будуть оцінювати його фінансову діяльність партнери, акціонери, банки. Для того, щоб можна було встановити співвідношення між зовнішніми і внутрішніми оцінками, має існувати єдине методичне ядро, яке б об'єднувало різні види аналізу.

Одним з найважливіших факторів, що суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, його стійкість і фінансову незалежність, є забезпеченість господарюючого суб'єкта власним капіталом. Такий аналіз нами пропонується розпочинати з визначення показника забезпеченості власним капіталом, який характеризує фінансовий стан і відображає наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. У свій час фінансовий стан був результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства і тому визначався всією сукупністю виробничих факторів. Як показали проведені нами дослідження, окремі оціночні показники мають тісний зв'язок з показником забезпеченості власним капіталом.

Запропонована методика аналізу фінансового стану діяльності будівельної фірми ґрунтується на визначенні ступеня забезпеченості власним капіталом, передбачає кількісну оцінку стану підприємства, а значить, дозволяє виявити

резерви підвищення ефективності використання його ресурсів. Вона відрізняється від найбільш розповсюдженої в даний час методики фінансового аналізу, розробленої А.Д.Шереметом, Р.С. Сайфуліним (базової методики) [5] тим, що в ній передбачається:

- здійснення прив'язки методики до нової структури бухгалтерського балансу;
- врахування особливостей функціонування будівельної фірми на ринку підрядних робіт;
- застосування порівняльно-аналітичного балансу для оцінки загального фінансового стану та виявлення резервів щодо його нормалізації;
- проведення щомісячного контролю за використанням ресурсів і виявлення резервів покращення діяльності підприємства.

Дана методика включає елементи аналізу економічного і фінансового стану підприємства щодо виявлення резервів підвищення його надійності як ділового партнера.

Розглянуті нами нижче завдання аналізу фінансового стану та алгоритми їх рішення визначають головні напрямки виявлення резервів. Багатоваріантність розрахунків на ЕОМ по запропонованій методиці забезпечує швидкий, точний, систематичний аналіз фінансового стану будівельної організації, а також порівняння можливих варіантів господарювання з погляду фінансової стійкості.

Аналіз фінансового стану будівельно-монтажної організації включає наступні блоки:

- загальна оцінка фінансового стану та його зміни за звітний період (читання звіту);
- аналіз майнового стану та фінансової стійкості, його зміни за звітний період;
- аналіз платоспроможності та ліквідності;
- визначення показника забезпеченості будівельної фірми власним капіталом та пов'язаних з ним показників фінансової діяльності підприємства;
- визначення впливу наявності, розміщення і використання ресурсів будівельної фірми на її фінансовий стан.

Оцінка фінансового стану, його зміна за звітний період за порівняльним аналітичним балансом (зміст даної аналітичної таблиці буде розкрито нижче), а також аналіз абсолютних показників фінансової стійкості складають той основний вихідний пункт, із якого повинні логічно розвиватися наступні блоки аналізу фінансового стану будівельно-монтажної організації. Аналіз ліквідності балансу взаємозв'язаний з аналізом стійкості, який оцінює поточну платоспроможність і дає висновки про можливість збереження фінансової рівноваги і платоспроможності в майбутньому. Аналіз фінансових коефіцієнтів (тобто відносних показників фінансового стану) дозволяє зіставити фінансовий стан даної організації з фінансовим станом конкурентів, а також проводити дослідження динаміки фінансового стану за ряд звітних періодів.

Аналітичний баланс і абсолютні показники фінансової стійкості відображають суть фінансового стану. Ліквідність балансу і відносні показники (фінансові коефіцієнти) характеризують зовнішні прояви фінансового стану, які обумовлені його суттю. Поглиблення аналізу на основі даних бухгалтерського обліку може включати функції, які відносяться до внутрішнього аналізу. Так, наприклад, аналіз показників фінансової стійкості викликає необхідність внутрішнього аналізу запасів і затрат, а оцінка ліквідності балансу проводиться за допомогою внутрішнього аналізу стану дебіторської і кредиторської заборгованості.

В даний час бухгалтерська звітність орієнтована на ринкові відносини і в значній мірі наближена до вимог міжнародних стандартів

бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Баланс є більш наглядним, пристосованим для вирішення тих завдань, які стоять перед аналізом фінансового стану в умовах ринку.

Основними формами звітності, що використовуються при аналізі фінансового стану є: форма №1 "Баланс", форма № 2 "Звіт про фінансові результати", форма № 3 "Звіт про рух грошових коштів" та форма №4 "Звіт про власний капітал", складання яких повинно здійснюватись відповідно до Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 2,3,4,5 [1,2,3,4].

Для сучасної методики фінансового аналізу застосуємо нову форму бухгалтерського балансу. В табл. 1. наведена форма балансу в агрегованому вигляді, а також умовні позначення підсумків величини по розділах балансу і деякі важливі групи статей в середині розділів.

Таблиця 1 Аналітичний баланс

АКТИВ	Умовні позн.	ПАСИВ	Умовні позн.
1. Основний капітал (необоротні активи)	F	1. Власний капітал	S
2. Оборотний капітал (оборотні активи)	C	2. Залучений капітал (позикові кошти)	L
в тому числі:		в тому числі:	
Запаси і затрати	a	Довгострокові кредити	Lt
Грошові кошти, цінні папери	m	Короткострокові кредити	Lc
Дебіторська заборгованість	R	Кредиторська заборгованість	Lp
БАЛАНС	В _A	БАЛАНС	В _П

Значення показників на початок і кінець періоду розрізняють за допомогою спеціального індексу або аргументу часу, наприклад, F1, F2 або F(t1), F(t2). Коди рядків активу та пасиву балансу також будуть використовуватися при написанні алгоритмів аналізу.

1). Основний капітал (F) показано як результат розділу 1 "Необоротні активи" і його можна записати у вигляді формули, якщо використовувати коди рядків нової форми звітного балансу.

$$F = a080 \quad (1)$$

де a 080 - значення, взяте за статтею активу звітного балансу з кодом рядка 080 на початок або кінець звітного періоду;

2). Оборотний капітал (C) визначається як сума другого розділу активу балансу і його можна записати у вигляді формули :

$$C = a260 \quad (2)$$

Разом з тим, при внутрішньому аналізі необхідно звернути увагу на рядок 250 "Інші оборотні активи" у випадку, якщо по цьому рядку можуть бути показані витрати, неперекриті нерозподіленим прибутком. Якщо це має місце, то слід третій розділ активу зменшити на суму

засобів, не перекритих нерозподіленим прибутком, і одночасно зменшити джерело власного капіталу.

При проведенні зовнішнього аналізу інші оборотні активи потрібно віднести до дебіторської заборгованості, а інші показники, що будуть застосовані в аналізі, можуть бути описані формулами :

$$a = a100 + a110 + a120 + a130 + a140 \quad (3)$$

$$r = a150 +$$

$$a160 + a170 + a180 + a190 + a200 + a210 + a220 \quad (4)$$

$$m = a230 + a240 \quad (5)$$

3) Власний капітал (S) - це власне підсумок першого і другого розділів розділу пасиву балансу. Для об'єктивного аналізу суму за першим розділом пасиву пропонується зменшувати на витрати майбутніх періодів.

Формула буде мати такий вигляд:

$$S = p380 + p430 - p240 \quad (6)$$

Зробивши такі перетворення, виходимо з того, що при створенні резервів майбутніх витрат і платежів в звітному періоді зменшується прибуток. По суті цей прибуток отриманий в звітному періоді, але зарезервованій на майбутнє. Витрати майбутніх періодів можна при цьому віднести на зменшення власних засобів, оскільки

ці витрати фірма вже здійснила, хоча вони й не належать до даного періоду. Доходи майбутніх періодів створюються за рахунок дебіторської заборгованості, відповідно їх можна не враховувати.

4) Визначаємо величину позичкових засобів (L), пов'язаних з групуванням їх на довгострокові і короткострокові банківські кредити і кредиторську заборгованість (або короткострокові зобов'язання). Розмір позичкових засобів визначається за формулою:

$$L = Lt + Lc + Lp \quad (7)$$

За видами позичкових засобів статті звітного балансу групуються за формулами:

$$Lt = p440 + p450 + p460 + p470 \quad (8)$$

$$Lc = p500 \quad (9)$$

$$Lp = p620 - p500 \quad (10)$$

Забезпеченість власним капіталом будівельно-монтажної організації доцільно визначати, беручи за основу структур балансу. В зв'язку з цим склалися певні правила вимірювання відношень між окремими балансовими показниками, груповими висновками і висновками балансу в цілому. Для аналізу фінансової стійкості на основі балансової моделі визначаються абсолютні показники, які відображають основу стійкості фінансового стану.

Використовуючи позначення з табл. 1, балансова модель набере вигляд:

$$F + a + m + r = S + Lt + Lc + Lp \quad (11)$$

З формули (11) виходить, що власний капітал, зменшений на величину основного капіталу, - це власний оборотний капітал, який визначається за формулою (12). Перетворення балансової моделі виглядає таким чином:

$$sW = (S + Lt) - F, \quad (12)$$

де sW - власні оборотні засоби

$$(a + m + r) = (sW + Lc + Lp), \quad (13)$$

де (a+m+r) - оборотний капітал (C).

Звідси можна зробити висновок, що за умови обмеження запасів і затрат і при оптимальній величині власних оборотних засобів підприємство буде платоспроможним, тобто грошові засоби, короткострокові фінансові вкладення і дебіторська заборгованість покрийють короткострокові зобов'язання (Lc+Lp). Ці висновки можна представити у формалізованому виді:

$$a < sW \quad (14)$$

$$m + r > Lc + Lp \quad (15)$$

Якщо розглядати балансову модель через чистий оборотний капітал

$$(a + m + r) - (Lc + Lp) = (S + Lt) - F \quad (16),$$

то умова платоспроможності буде такою:

$$a < (S + Lt) - F \quad (17)$$

$$(m+r) > (Lc+Lp)$$

Отже, найбільш узагальнюючим показником стану капіталу є ступінь забезпеченості матеріальних оборотних засобів (запасів і затрат) власними оборотними засобами.

Наведені формули (14 - 17) і методика їх аналізу можуть знайти практичне застосування у реальній ситуації, яка склалася на ринку підрядних

робіт в час, коли процес формування ринкових відносин не завершений, і не відлагоджений кредитно-фінансовий механізм. Крім того, потрібно врахувати негативні економічні явища, такі як: інфляція, нестабільність економіки, згорання виробництва і т.д. У цих умовах специфічні особливості функціонування будівельної фірми відходять на задній план. Так, замість розрахунків за готовий об'єкт в цілому застосовуються щомісячні розрахунки за виконані роботи. У зв'язку з цим фінансові потоки (фінансові ресурси) будівельної фірми в дійсності нічим практично не відрізняються від промислового підприємства. Тому доцільно, на нашу думку, поза реальною ситуацією відобразити і сталонну модель, характерну для розвинутого ринку підрядних робіт. У цьому вивадку (при розрахунку за готовий об'єкт) може з'явитись ще одне джерело фінансування будівництва - авансові платежі. Така ситуація об'єктивно обумовлює при аналізі фінансової стійкості будівельної фірми віднесення до довгострокових позичкових коштів авансових платежів. Тоді умову фінансової стійкості (17) запишемо так:

$$a < (S + Lt + d) - F \\ (m+r) > (Lc - d + Lp), \quad (18)$$

де d - сума авансових платежів.

Для внутрішнього аналізу і при щомісячному (а при бухгалтерському обліку на ЕОМ - постійно) контролі за фінансовим станом фірми рекомендується вищенаведене групування проводити з використанням рахунків бухгалтерського обліку.

При машинній обробці можливий щоденний контроль за фінансовим станом оскільки є можливість щоденно відображати всі операції. видавати оборотну відомість і, використовуючи електронну таблицю, розраховувати необхідні коефіцієнти фінансової стійкості.

Найбільш повну і глибоку інформацію про фінансовий стан і його динаміку можна одержати за допомогою побудови на основі бухгалтерського балансу порівняльного аналітичного балансу. Вперше поняття і загальна форма порівняльного аналітичного балансу була запропонована в двадцять років Н.А. Блатовим. По задуму вченого, ця спеціальна таблиця мала давати загальну картину всіх змін в абсолютних і порівняльних величинах статей балансу.

Форма порівняльного аналітичного балансу представлена в табл. 2. Розглянемо його формалізований опис по графах аналітичної таблиці.

В гр.1. вказані статті і розділи активу та пасиву балансу. Для того, щоб відображати головні суттєві риси фінансового стану, набір статей балансу може бути досить агрегований, навіть до розгляду в першу чергу підсумків розділів активу та пасиву з виділенням в деяких розділах великих груп однорідних статей.

Приклад такої структури є табл. 1.

Для описання алгоритму розрахунків в порівняльному аналітичному балансі використовуються такі позначення: a, (t1), a, (t2) -

значення по і-тій статті активу балансу організації на початок та на кінець звітного періоду; $p_i(t1), p_i(t2)$ – аналогічно для статей пасиву балансу; $B(t1), B(t2)$ – валюта балансу. В якості величини a_i, p_j може виступати як сума групи статей або розділів балансу.

В гр. 2 і 3 відображаються абсолютні величини статей (або суми їх груп і розділів) активу і пасиву балансу на початок і на кінець звітного періоду: $a_i(t1), p_j(t1); a_i(t2), p_j(t2)$.

Таблиця 2 Порівняльний аналітичний баланс

Розділи і статті балансу	Абсолютні величини		Питома вага		Зміни					
	На поча- ток періоду	На кінець періоду	На поча- ток періоду	На кінець періоду	в абсо- лютни х вели- чинах	в пито- мих вагах	в % до статей на початок періоду	в % до статей на кінець періоду	в % до валюти на початок періоду	в % до валюти кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Актив:										
a_i										
a_n										
$B = \sum a_i$			100	100		0		100		100
Пасив:										
p_j										
p_m										
$B = \sum p_j$			100	100		0		100		100

В гр. 4 і 5 відображено питому вагу величини статей у валюті балансу на початок і кінець звітного періоду

$$\frac{a_i}{\sum a_i} \times 100 = \frac{a_i}{B} \times 100, \quad \frac{p_j}{\sum p_j} \times 100 = \frac{p_j}{B} \times 100, \quad (19)$$

В гр. 7 показані зміни питомої ваги статей за звітний період

$$\left(\Delta \frac{a_i}{\sum a_i} \times 100 \right) = \left(\frac{a_i(t2)}{B(t2)} - \frac{a_i(t1)}{B(t1)} \right) \times 100, \quad (20) \quad \left(\Delta \frac{p_j}{\sum p_j} \times 100 \right) = \left(\frac{p_j(t2)}{B(t2)} - \frac{p_j(t1)}{B(t1)} \right) \times 100 \quad (21)$$

В гр. 8 і 9 показані зміни абсолютних величин статей в процентах до величини на початок періоду

В гр. 10 і 11 показані зміни абсолютних величин статей до зміни валюти балансу

$$\frac{\Delta a_i}{\Delta(\sum a_i)} \times 100 = \frac{\Delta a_i}{\Delta B} \times 100, \quad \frac{\Delta p_j}{\Delta(\sum p_j)} \times 100 = \frac{\Delta p_j}{\Delta B} \times 100 \quad (22)$$

$$\frac{\Delta a_i}{a_i(t1)} \times 100, \quad \frac{\Delta p_j}{p_j(t1)} \times 100, \quad (23)$$

Найбільш важливим при розгляді загальної картини у зміні фінансового стану є показники, які відображені в гр. 9 порівняльного аналітичного балансу. Порівнюючи структуру зміни активів і пасивів балансу, можна зробити висновок про те, через які джерела в основному був приплив нових коштів, в які активи ці засоби вкладено.

Порівняльний аналітичний баланс вигідний тим, що він зводить в одне ціле і систематизує ті розрахунки, які в основному здійснює кожний аналітик при так званому "читанні балансу", тобто при початковому ознайомленні з балансом. Схемою аналітичного балансу охоплено багато важливих показників, які характеризують статистику і динаміку фінансового стану. Порівняльний аналітичний баланс включає показники горизонтального і вертикального аналізу, які активно використовуються в практиці зарубіжних фірм. В ході горизонтального аналізу визначаються абсолютні і відносні зміни величин

різних статей та розділів балансу за певний період часу, а метою вертикального аналізу є визначення питомої ваги статей у валюті балансу.

Запропонована "прив'язка" базової методики фінансового аналізу до існуючого на даний час Плану рахунків і бухгалтерського балансу є досить гнучкою і може бути використана в умовах реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, що дає можливість виявляти глибокі резерви поліпшення фінансового стану будівельно-монтажних підприємств (господарських товариств, фірм, об'єднань).

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затв. наказом Міністерства фінансів України 31.03.99. - К., 1999.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затв. наказом Міністерства фінансів України 21.06.99. - К., 1999.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів", затв. наказом Міністерства фінансів України 21.06.99. - К., 1999.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 "Звіт про власний капітал", затв. наказом Міністерства фінансів України 21.06.99. - К., 1999.
5. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. Методика фінансового аналізу. -М.: Инфра-М, 1995.

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ В СКЛЯНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Кундеус О.М.

Науково обґрунтоване планування, облік і аналіз, а також оцінка використання сировинних і матеріальних ресурсів викликають необхідність створення спеціальної системи показників, що всебічно характеризує даний процес. Проблема розробки системи показників, які застосовуються для оцінки ефективності використання сировини і матеріалів, має важливе значення. Необхідність її створення диктується вимогами систематичного виявлення резервів економії матеріальних ресурсів, цілеспрямованого управління процесом зниження матеріаломісткості продукції скляної промисловості.

Насамперед необхідно визначити суть поняття «показник». Під показником, на нашу думку, слід розуміти єдність кількісної і якісної характеристики, рівня економічного явища чи процесу і його зміни, виражене у певних одиницях виміру. Показники використання матеріальних ресурсів повинні з більшою чи меншою мірою деталізації давати характеристику рівня ефективності використання матеріальних ресурсів і його зміни.

В економічній літературі при розгляді питання ефективності використання матеріальних

ресурсів великого значення надається показнику матеріаломісткості. Це визначний узагальнюючий показник ефективності використання матеріальних ресурсів. Але, якщо розглядати показник матеріаломісткості ізольовано, поза зв'язком з іншими показниками, неможливо одержати об'єктивну оцінку рівня ефективності використання матеріальних ресурсів. Це пояснюється тим, що даний показник має ряд недоліків, зумовлених вартісною оцінкою обсягу продукції. На наш погляд, немає єдиного показника, який здатний об'єктивно охарактеризувати рівень ефективності використання предметів праці. Для цього необхідна система показників.

Використання системи показників у деякій мірі дасть можливість уникнути недоліків, властивих окремим показникам. Корисність і доцільність системи показників повинна визначатися тим, наскільки об'єктивно вона дає можливість оцінити рівень ефективності використання матеріальних ресурсів. При розробці системи аналітичних показників необхідно враховувати конкретні умови і завдання аналізу. Необхідно погодитися з думкою Б.І.Майданчика,

Кундеус Олександр Михайлович – головний бухгалтер ВАТ «Бережанський склозавод».